

5. Ceny

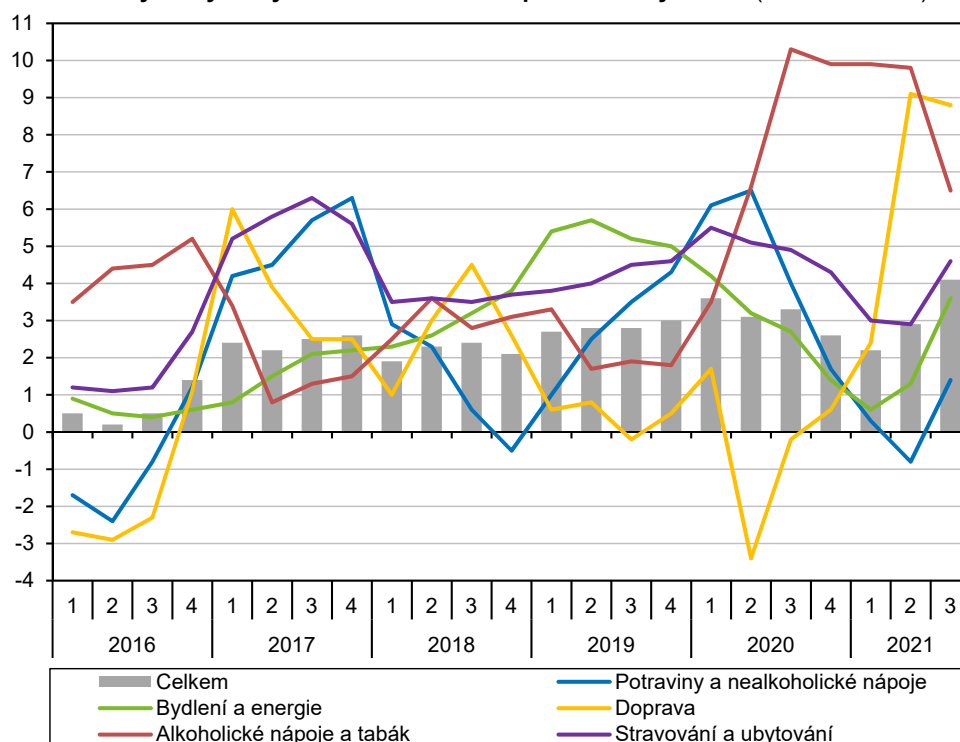
Meziroční růst cenové hladiny ve 3. čtvrtletí zrychlil.

Meziroční růst spotřebitelských cen prudce zrychlil.

Ve 3. čtvrtletí zrychlil meziroční růst celkové cenové hladiny (podle deflátoru HDP) na 4,6 %. Ve srovnání se 2. čtvrtletím se cenová hladina zvýšila o 1,1 %. Meziroční růst cen spotřebních statků mírně zpomalil na 3,8 %, přičemž cenový růst u spotřeby domácností i vlády byl podobný (3,7 %, resp. 3,8 %). Výrazně zrychlil meziroční přírůstek cen kapitálových statků (6,8 %), z toho ale u samotných investic se tempo příliš neměnilo (4,4 %), původ zrychlení lze tedy hledat zejména u zásob. Směnné relace byly poprvé po devíti čtvrtletích záporné (99,7 %) a vinu na tom měl výhradně obchod se zbožím (99,8 %), zatímco u služeb byly směnné relace kladné (100,5 %).

V kumulaci za 1. až 3. čtvrtletí 2021 se spotřebitelské ceny meziročně zvýšily o 3,1 %. V samotném 3. čtvrtletí roku meziroční růst spotřebitelských cen výrazně zrychlil. Přírůstek dosáhl 4,1 % a byl nejvyšší od 4. kvartálu 2008. Silné zrychlení (největší od 1. čtvrtletí 2012) nejvíce ovlivnil vývoj cen bydlení a energií, potravin a nealkoholických nápojů a odívání a obuvi. Naopak výrazně oslabil růst cen alkoholických nápojů a tabáku. K celkovému meziročnímu nárůstu spotřebitelských cen nejvíce přispěly ceny dopravy, bydlení a energií a alkoholických nápojů a tabáku. Oproti 2. čtvrtletí se spotřebitelské ceny zvýšily o 2,0 %, což je největší skok od počátku roku 2012. K tomu nejvíce přispíval nárůst cen bydlení a energií, rekreací a kultury a dopravy.

Graf č. 9 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Ceny bydlení nejvíce přispívaly k celkovému růstu spotřebitelských cen i k jeho zrychlení.

Ceny bydlení, vody, energií a paliv se ve 3. čtvrtletí 2021 meziročně zvýšily o 3,6 % a oproti předcházející polovině roku růst výrazně zrychlil (v 1. a 2. čtvrtletí přírůstky dosáhly 0,6 % a 1,3 %). Mezičtvrtletně se ceny bydlení a energií zvýšily o 2,4 %. Značně posílila meziroční dynamika imputovaného nájemného¹ (8,2 %), ale více rostly i ceny samotného nájemného z bytu (2,7 %). Skokové bylo i zrychlení růstu cen běžné údržby a oprav (6,7 %). Na výrazné úrovni se držel přírůstek cen ostatních služeb

¹ Imputované nájemné vyjadřuje náklady vlastnického bydlení. Kromě samotných cen bydlení zahrnuje i náklady na výstavbu a renovace a další poplatky. Více na: <https://www.czso.cz/cso/czso/metodicka-poznamka-k-indexu-spotrebitelskych-cen-imputovane-najemne>

souvisejících s bydlením. Ve 3. čtvrtletí se ještě ve spotřebitelských cenách významněji neprojevoval silný růst cen elektřiny (index začal posilovat až v září), takže ceny elektřiny, tepla, plynu a paliv za úrovní loňského 3. čtvrtletí zaostávaly o 2,7 %.

Posílil i přírůstek cen potravin a nealkoholických nápojů.

Ceny potravin a nealkoholických nápojů v 1. čtvrtletí meziročně stagnovaly a ve 2. kvartálu klesaly, ale ve 3. čtvrtletí, podobně jako u většiny dalších oddílů spotřebitelského koše, došlo ke zrychlení jejich růstu (1,4 %). Mezičtvrtletně ale ceny potravin a nealkoholických nápojů stagnovaly (-0,2 %). Posílil meziroční přírůstek cen olejů a tuků (12,5 %), zeleniny (6,9 %), pekárenských výrobků a obilovin (1,7 %) nebo mléka, sýrů a vajec (1,7 %). Naopak nižší byly ceny masa (-1,6 %), i když pokles oproti předchozímu čtvrtletí zmírnil.

Výrazně se zvyšovaly ceny pohonných hmot i dopravních prostředků.

Stále přetrvával velmi vysoký meziroční růst cen dopravy, který pod vlivem výrazného zdražení ropy prudce zrychlil již ve 2. kvartálu. Ve 3. čtvrtletí přírůstek cen dopravy drobně zmírnil a dosáhl 8,8 %. Mezičtvrtletně ceny dopravy vzrostly o 2,8 %. Nejvíce k meziročnímu růstu nákladů na dopravu přispívaly ceny provozu osobních dopravních prostředků (zejména pohonných hmot), které se zvýšily o 14,0 %. Zčásti za tím lze vidět srovnání s nízkou základnou loňského roku, velmi silný ale byl i mezičtvrtletní nárůst (4,0 %). Přes mírné oslabení zůstal nadále poměrně výrazný i meziroční přírůstek cen nákupů samotných dopravních prostředků (5,8 %), jeho mezičtvrtletní tempo přitom zrychlilo na 1,8 %. Posílil i meziroční nárůst cen dopravních služeb (2,5 %).

Rostly ceny téměř všech oddílů spotřebitelského koše.

Vliv alkoholických nápojů a tabáku na meziroční růst spotřebitelských cen zůstal významný. Meziroční přírůstek jejich cen ale zmírnil na 6,5 %. Značný přitom zůstal rozdíl mezi tempem zdražování samotných alkoholických nápojů (1,5 %) a tabáku (10,2 %). Ceny odívání a obuvi byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 7,8 %, což představovalo prudké zrychlení oproti 2. čtvrtletí. Odívání a obuv silně mezičtvrtletně zdražily již ve 2. čtvrtletí (2,4 %), kdy došlo k uvolnění restrikcí, které právě na tento segment výrazně dopadaly. Ve 3. kvartálu mezičtvrtletní přírůstek cen odívání a obuvi dosáhl 2,8 %. Značné bylo také zrychlení meziročního růstu cen stravování a ubytování (4,6 %), na kterém se podílely z většiny stravovací služby. Posílil také meziroční přírůstek cen bytového vybavení, zařízení domácností a oprav (3,7 %), především pod vlivem nábytku a bytového zařízení (6,5 %). Ceny rekreací a kultury se meziročně zvýšily o 3,1 % a posílení přírůstku ovlivnily hlavně ceny audiovizuálních a fotografických zařízení a vybavení pro zpracování dat. Ostatní zboží a služby byly meziročně dražší o 3,6 %, ceny vzdělávání vzrostly o 2,3 % a zdraví o 3,1 %. Meziročně klesly pouze ceny pošt a telekomunikací (-0,7 %).

Cenový růst v EU zrychloval.

Také v Evropské unii meziroční růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP)² v průběhu roku postupně zrychloval a ve 3. čtvrtletí dosáhl celkově 3,1 %. Na zrychlení se podílely zejména ceny dopravy, dále bydlení a energií, posiloval i růst cen potravin a nealkoholických nápojů. Za 1. až 3. čtvrtletí celkový meziroční přírůstek cen v EU dosáhl 2,2 %. Ve 3. čtvrtletí se meziročně zvyšovaly spotřebitelské ceny ve všech zemích Unie. Nejsilněji rostl HICP v Estonsku (5,4 %), Litvě (5,2 %), Polsku (5,1 %) a Maďarsku (5,0 %). Naopak nejnižší přírůstek spotřebitelských cen zaznamenala Malta (0,5 %) a dále Portugalsko (1,2 %), Řecko (1,3 %) a Finsko (1,9 %). Cenový růst v Česku (3,3 %) byl podle HICP mírně nad průměrem EU.

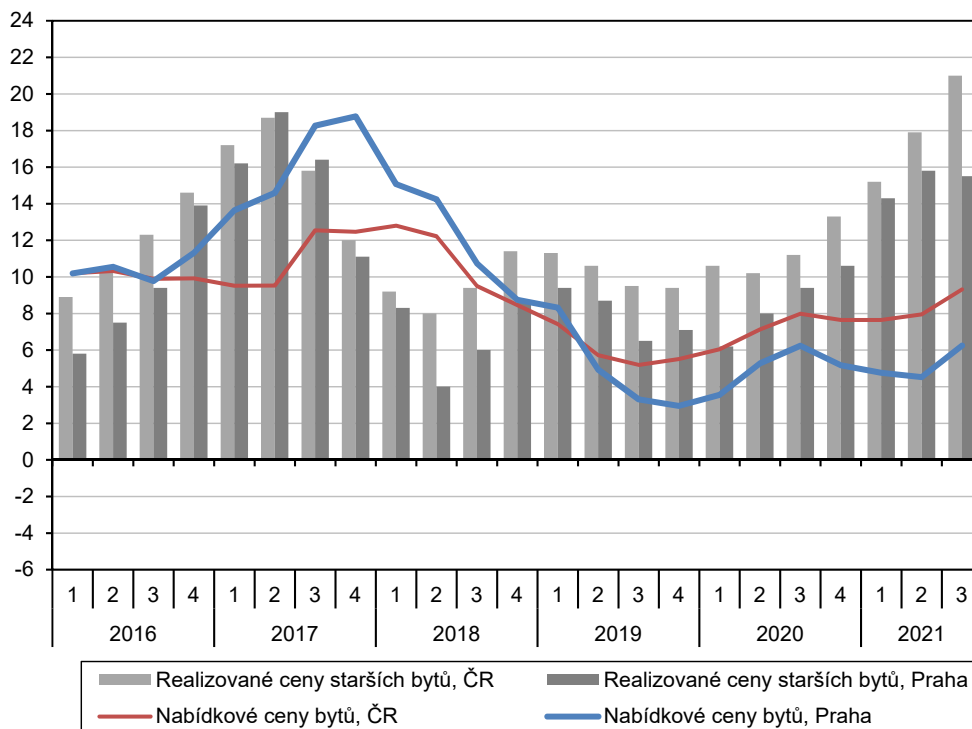
Ceny bytů rekordně rostly.

Ve 3. čtvrtletí se dál prohluboval problém převisu poptávky po nemovitostech nad jejich nabídkou. Meziroční růst nabídkových cen bytů v Česku tak dál zrychloval a dosáhl 9,3 %. Jde o nejvyšší přírůstek od 3. čtvrtletí 2018. Oproti 2. čtvrtletí nabídkové ceny vzrostly o 3,8 %, nejvíce od 3. čtvrtletí 2017. Mírněji než ve zbytku ČR rostly nabídkové

² HICP neobsahuje imputované nájemné.

ceny bytů v Praze (meziročně o 6,2 %, mezičtvrtletně o 2,9 %), i zde ale v průběhu 3. čtvrtletí došlo k prudkému zrychlení tempa. Meziroční růst realizovaných cen starších bytů v Česku ve 3. čtvrtletí zrychlil na rekordní úroveň 21,0 %. Ve srovnání se 2. čtvrtletím byly realizované ceny vyšší o 6,0 %. Z toho realizované ceny starších bytů v Praze byly meziročně vyšší o 15,5 %. Realizované ceny nových bytů v Praze byly meziročně vyšší o 21,1 %, mezičtvrtletně o 9,9 %.

Graf č. 10 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst cen průmyslových výrobců atakoval historické rekordy.

Meziroční růst cen průmyslových výrobců v průběhu prvních tří čtvrtletí roku 2021 výrazně zrychloval a ve 3. čtvrtletí dosáhl až na 9,0 %, což atakovalo historické rekordy z roku 1993. Oproti předchozímu čtvrtletí se ceny průmyslových výrobců zvýšily o 3,5 %. Celkový meziroční růst byl ovlivněn zejména vývojem cen výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu, které se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 11,0 %. Zároveň téměř u všech skupin výrobků došlo ke zrychlení meziročního tempa růstu. Nejvíce k navýšení cen ve zpracovatelském průmyslu přispěly obecné kovy a kovodělné výrobky (meziroční nárůst o 24,9 %) a z velké části za tím stály i ceny koksů a rafinovaných ropných produktů³. Na jejich vývoj bývají navázány i ceny chemických látek a výrobků (meziroční navýšení o 38,3 %). Prudce akceleroval růst cen u dřeva, papíru a tisku (22,2 %), kterého se dotýká výrazný nedostatek materiálových vstupů. Ve 3. čtvrtletí posílil i meziroční růst cen pryžových a plastových výrobků (5,9 %), textilu, oděvů a usní (5,7 %), elektrických zařízení (5,3 %), základních farmaceutických výrobků (3,5 %), nábytku a ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (3,4 %), strojů a zařízení (3,3 %), potravinářských výrobků (1,6 %) a počítačů, elektronických a optických přístrojů (1,0 %). Meziročně klesaly jen ceny dopravních prostředků (-1,3 %). Meziroční růst cen těžby a dobývání zrychlil na 3,3 % a více rostly především ceny zmiňované ropy a zemního plynu, ale vyšší byly i ceny dalších surovin, jako jsou například materiály využívané ve stavebnictví. Ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu byly vyšší o 0,8 % a ceny zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami o 5,9 %.

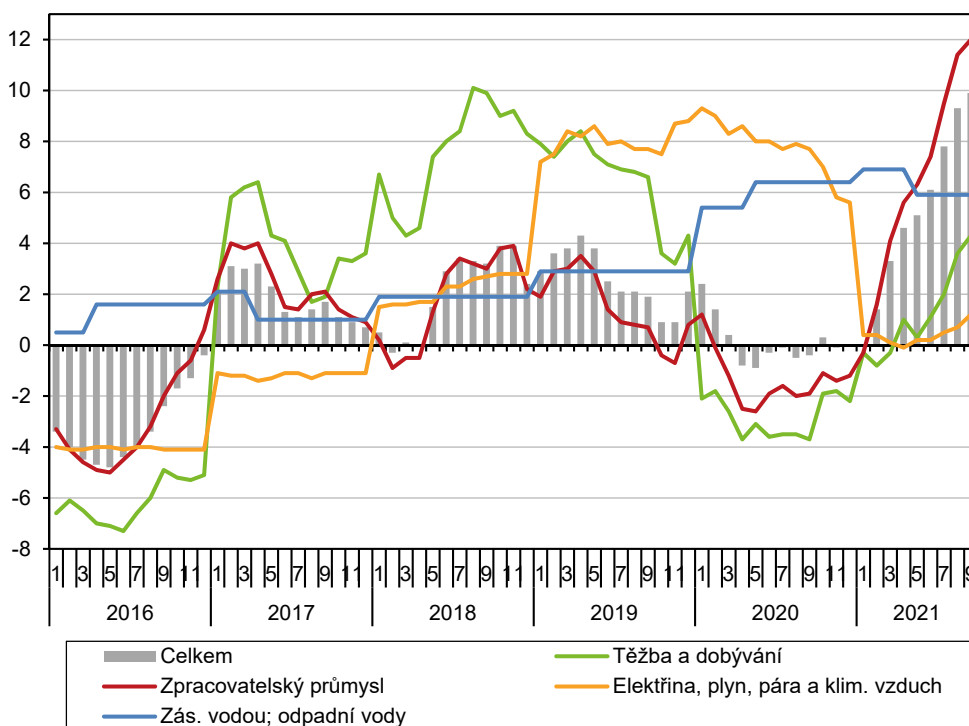
³ Individuální data.

Ceny průmyslových výrobců v EU ve 3. čtvrtletí rovněž prudce rostly.

Meziroční růst cen průmyslových výrobců⁴ ve 3. čtvrtletí 2021 opět prudce zrychlil a dosáhl 14,1 %. Výrazně se do něj promítal vývoj cen ropy a zemního plynu i s nimi těsně souvisejících cen elektřiny. Ceny těžby a dobývání meziročně vzrostly o 37,4 % (22,5 % ve 2. čtvrtletí), ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu byly vyšší o 9,7 % (7,0 % ve 2. čtvrtletí) a přírůstek cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu dosáhl 32,3 % (18,4 % ve 2. čtvrtletí). Nejvíce ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly ceny průmyslových výrobců v Irsku (68,6 %, ztrojnásobily se zde ceny elektřiny), Dánsku (27,0 %, prudce se zrychlil růst cen těžby a dobývání) a Estonsku (25,2 %, výrazný nárůst cen elektřiny). Jen mírně rostly ceny výrobců na Maltě (1,4 %) a k zemím s nižším přírůstkem cen patřilo kromě Slovenska (6,9 %) a Slovinska (8,0 %) i Česko (8,9 %).

Graf č. 11 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Silně se zvyšovaly ceny stavebních prací, do kterých se promítalo zdražení materiálů.

Od počátku roku postupně zrychluje meziroční růst indexu cen stavebních prací. Podle odhadů se ve 3. čtvrtletí 2021 mezičtvrtletně zvýšily o 3,2 % a meziročně byly vyšší o 6,3 %. Velmi silně přitom rostly zejména ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví. Ty byly mezičtvrtletně vyšší o 6,7 % a meziročně vzrostly o 15,1 %.

Ceny tržních služeb se zvyšovaly mírně, velmi posiloval přírůstek cen služeb v oblasti zaměstnání.

Ceny tržních služeb meziročně vzrostly o 1,3 %. Meziroční index zrychlil poprvé od 1. čtvrtletí 2020. Nejvíce k meziročnímu růstu cen tržních služeb přispívala pozemní a potrubní doprava, kde přírůstek mírně zrychlil na 1,6 %. Výraznější vliv měly i služby v oblasti zaměstnání, kde ceny po zvolnění ve druhé polovině loňského roku opět silně rostou (7,3 %), služby v oblasti nemovitostí, u kterých navýšení cen posílilo na 1,8 %, a služby v oblasti programování a souvisejícího poradenství, kde naopak došlo ke zvolnění meziročního přírůstku (1,8 %). Mírně pozitivní vliv na růst cen tržních služeb měly i ceny vedení podniků a poradenství v oblasti řízení (4,6 %), poštovních a kurýrních služeb (2,0 %), právních a účetnických služeb (1,9 %), reklamních služeb a průzkumu trhu (1,7 %) a skladování a podpůrných služeb v dopravě (1,3 %). Ve

⁴ Bez cen zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

směru poklesu působily především ceny informačních služeb (−4,0 %), architektonických a inženýrských služeb (−0,9 %) a telekomunikačních služeb (−0,7 %).

Zrychlil růst cen zemědělské výroby.

Ceny zemědělské výroby ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 7,5 %. To představuje výrazné zrychlení tempa a jde o nejvyšší přírůstek od 2. čtvrtletí 2019. Ceny rostlinné výroby byly meziročně vyšší o 10,6 %. Dál posiloval růst cen obilovin (15,6 %), a to u všech druhů – velmi silný byl zejména meziroční přírůstek cen pšenice (17,5 %) a kukuřice (27,7 %). Růst cen průmyslových plodin dosáhl 10,9 %. Ceny krmných plodin byly ve 3. čtvrtletí meziročně nižší o 2,3 % a v případě zeleniny a zahradnických produktů stagnovaly (0,2 %). Dál se zmírňoval propad cen brambor (−4,0 %). Ceny se zde dostaly na úroveň, kterou měly před rokem 2019, v němž brambory kvůli nepříznivé úrodě extrémně zdražily. Ceny ovoce byly ve 3. čtvrtletí meziročně nižší o 11,4 %. Naopak ceny vína (hroznů) vzrostly o 56,2 %. Ceny živočišné výroby byly meziročně vyšší o 3,8 %, poprvé od 1. čtvrtletí 2020. Výrazně se zmírnil propad cen hospodářských zvířat (−0,6 %), především pod vlivem mírnějšího poklesu u cen prasat a selat (−6,6 %). Posiloval růst cen skotu (6,1 %) a drůbeže (1,8 %). Ceny živočišných výrobků se navýšily o 7,1 %, z toho mléka o 7,8 %. Ceny vajec byly nižší o 1,3 %.

Meziroční růst cen vývozu prudce zrychlil.

Ceny vývozu ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 7,9 %. Jejich přírůstek prudce zrychlil ve srovnání s předchozím kvartálem (1,8 %). Proti výraznějšímu přírůstku přitom působil silnější kurz koruny vůči euru i dolaru.⁵ Rostly především ceny ostatních surovin⁶ (66,8 %) a také minerálních paliv (54,8 %). Silný byl i přírůstek cen polotovarů⁷ (14,6 %) a chemikálií (14,0 %). Meziročně rostly i ceny vývozu potravin a živých zvířat (5,3 %), strojů a dopravních prostředků (1,6 %) a průmyslového spotřebního zboží (0,9 %). Meziročně nižší byly jen vývozní ceny nápojů a tabáku (−3,8 %).

Výrazně rostly i ceny dovozu.

Ceny dovozu byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 8,7 %. Prudce totiž narostly ceny minerálních paliv (85,1 %) a také ostatních surovin (40,2 %). Podobně jako u vývozu byl výrazný i přírůstek cen importu polotovarů (12,9 %) a chemikálií (10,7 %). Mírně rostly ceny nápojů a tabáku (0,9 %). Nižší byly ceny dovozu průmyslového spotřebního zboží (−1,6 %), potravin a živých zvířat (−0,7 %) a strojů a dopravních prostředků (−0,6 %). Směnné relace zahraničního obchodu se zbožím byly záporné a dosáhly 99,3 %. Převážil tak vliv záporných směnných relací obchodu s minerálními palivy (83,6 %) a s nápoji a tabákem (95,3 %). Naopak kladné byly směnné relace obchodu s ostatními surovinami (119,0 %), potravinami (106,0 %), chemikáliemi (103,0 %), průmyslovým spotřebním zbožím (102,5 %), stroji a dopravními prostředky (102,2 %) a polotovary (101,5 %).

⁵ Podle údajů ČNB ve 3. čtvrtletí 2020 průměrný kurz koruny vůči euru dosáhl 26,465 CZK/EUR. Letos to bylo 25,496 CZK/EUR. Silnější byl i kurz vůči dolaru. Loni průměr ve 3. čtvrtletí činil 22,638 CZK/USD, letos 21,629 CZK/USD.

⁶ SITC 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv

⁷ SITC 6 – tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu

